ת"א 29803-06-15 פלוני נ' ברקת רהיטים אכותיים בע"מ ואח'

לפני **כבוד השופט מוחמד חאג' יחיא**

התובע **פלוני**

ע"י ב"כ עו"ד עאהד אגבאראייה

נגד

הנתבע **1. ברקת רהיטים אכותיים בע"מ**
2. גיל ערב

ע"י ב"כ עו"ד שמשון וייס

פסק דין

1) מונחת לפני תביעה לפסיקת פיצויים בגין נזקי גוף שנגרמו לתובע במסגרת עבודתו כעובד שיפוצים, ביום 23.5.2013.

2) הצדדים חלוקים ביניהם בשאלת החבות וגם בשאלת הנזק.

3) דיון הוכחות אחרון התקיים ביום 27.10.2019. בתומו נקבעו מועדים להגשת סיכומי הצדדים (30 יום לכל צד). התובע הגיש את סיכומיו ביום 30.12.2019. חרף התקופה שחלפה מאז, וחרף ההחלטות שניתנו ביום 2.1.2020, ביום 10.3.2020 וביום 23.3.2020, לא הוגשו סיכומי הנתבעים.

4) לאור החלטת בית המשפט מיום 23.6.2020 שבה נתבקש בא-כוח התובע להבהיר אם סיכומיו הומצאו לצד שכנגד, הודיע בא-כוח התובע בחיוב ואף צירף אסמכתה. ביום למחרת הוגשו סיכומי הנתבעים, ללא בקשת אורכה וללא רשות. עקב החלטה מאותו יום שבה נתבקש בא-כוח הנתבעים להבהיר לבית המשפט בהקדם את פשר האיחור, לפי הודעתו מיום 24.6.2020 נמסר בין היתר שמעולם לא קיבל את סיכומי התובע וכי מחודש מרץ, כרטיס "הנט" שלו לא היה בתוקף ולא יכל לחדשו נוכח מצב החירום.

5) כבר כאן אעיר, כי הודעת הנתבעים מיום 24.6.2020 אינה ברורה. מלבד זאת שבא-כוח התובע צירף אישור משלוח פקסימיליה מיום 1.1.2020 למשרדו של בא-כוח הנתבעים, אלא שגם הנתבעים ידעו בדבר קיום ההליך וכי עליהם להגיש את סיכומיהם בפרק הזמן שקבע בית המשפט במעמד הדיון האחרון. על כן, גם אם אניח שלא קיבלו הנתבעים את סיכומי התובע, היה עליהם לברר את ההתפתחויות בהליך, ולא להמתין בחוסר מעש עד החלטת בית המשפט האחרונה (משך כחצי שנה!). איחור כגון זה, אינו יחיד במהלך ההליך, כפי שיפורט בהמשך. בכל אופן, משכבר הוגשו סיכומי הנתבעים, הם יקובלו.

6) לאור הודעת התובע בסיפה של סעיף 4(ג) בכתב סיכומיו ומשהתברר כי היא הוקמה לאחר התאונה, התביעה נגד הנתבעת 1 (להלן: "הנתבעת"), נדחית.

<u>תמצית טענות התובע</u>

7) התובע (יליד שנת 1978), תושב הכפר עבידייה שליד בית לחם, טוען בין השאר, שהוא נפגע ביום 23.5.2013 בעת עבודתו כשכיר אצל הנתבעים בעבודת שיפוצים באתר עבודה שבמישור אדומים (להלן: "האתר" או "הנכס"). האתר מוחזק על-ידי הנתבעים. לדבריו, הוא עלה על סולם דו-זרועי בגובה של כארבעה מטרים על מנת לפרק דלת שהייתה מותקנת בשער המבנה, ובהיותו בנקודה העליונה של הסולם, לפתע הדלת נפלה תוך פגיעתה בו. התובע נפל ארצה ונפגע בקרסול רגל שמאל (להלן: "התאונה") (ראו: סעיף 3 בכתב התביעה, סעיף 3 בתצהיר עדות ראשית).

8) התובע טוען, כי כתוצאה מהתאונה הוא נפגע בגופו ובעיקר בקרסול כאמור. התובע קיבל טיפול רפואי בבית חולים בבית ג'אלה בשל חבלה ושבר מרוסק תוך פרקי. הוא אושפז עד יום 24.5.2013, ובמסגרת אשפוזו הוא נותח ברגלו. השבר עבר שיחזור סגור וקיבוע בגבס ארוך. התובע שוחרר לביתו עם המלצה להמשך מעקב רפואי ורגלו הושמה בגבס למשך כארבעה חודשים.

9) התובע גורס, כי פגיעתו הגופנית פגעה ופוגעת בכושר השתכרותו באופן ניכר וגרמה לו נזקים, וכי על מעבידו לפצות אותו בגין נזקיו אלה, שכן בין היתר, הוא התרשל בכך שלא הבטיח לו סביבת עבודה בטוחה, אמצעי מיגון, ציוד נאות ותקין, לא העניק לו הדרכה מקדימה וגם הפר כלפיו חובה חקוקה.

10) לשלמות התמונה יוער, כי לאורך כל ההליך ועד סיכומיו, נטען על-ידי התובע כי במועדים הרלבנטיים לתביעה, הנתבע 2 (להלן: "הנתבע") שהיה מנהלה של הנתבעת ובעל מניות בה, היה מעבידו (סעיף 2(ב) בכתב התביעה). ביחס לנתבעת, נטען שהיא חברה בע"מ והיא החתומה לכאורה כמעסיקה על "טופס בל/250" (אליו אתייחס בהמשך), שהוא אישור המעביד להגשת תביעה בענף נפגעי עבודה במוסד לביטוח לאומי (להלן בהתאמה: "האישור" ו-"המל"ל"). לאחר שהתברר כי הנתבעת (החברה) הוקמה לאחר התאונה, הודיע התובע בסיכומיו כי אינו עומד עוד על תביעתו נגד הנתבעת.

<u>תמצית טענות הנתבעים</u>

11) הנתבעים טוענים בין השאר, כי דין התביעה נגדם להידחות, לרבות דחיה על הסף, תוך חיוב התובע בהוצאותיהם. במועד התאונה הנטענת, הנתבעת לא הייתה קיימת כלל. היא הוקמה רק כחצי שנה לאחר התאונה.

12) במועדים הרלבנטיים לתובענה, הנתבע שכר את הנכס שעתיד היה לשמש חנות מפעל לייצור רהיטים. מדובר במוסך ישן שהיה צריך לשפץ ולהמיר אותו לאולם תצוגה. הנתבע יצר קשר עם אחיו של התובע (להלן: "חאלד") לשם ביצוע השיפוץ כקבלן עצמאי וזאת באמצעות צד שלישי, ששימש גם כעד מטעם הנתבעים בהליך דנן.

13) התובע, בשום שלב, לא היה עובד של מי מהנתבעים ולא הורשה להיכנס לאתר, ולכן אין יריבות בינו לבינם. אין כל חוזה, בכתב או בעל-פה, בין הנתבע לבין התובע. ככל הנראה, התובע עבד באתר כעובד של חאלד. יוצא אם כן, כך נטען, שחאלד הוא היה מעבידו בפועל של התובע, ובעל שליטה ופיקוח מלאים עליו ועל הציוד מטעמו. הכל נעשה מול

חאלד. בנוסף, הסולם שממנו נפל התובע כטענתו, הושאל על-ידי התובע מעסק שכן לעסקו של הנתבע.

14) הנתבע לא נכח באתר ביום האירוע, לא ביקש את תחילת העבודה ולא ידע על ביצוע כל עבודה במקום. בכל אופן, הנתבע לא ביקש מהתובע לבצע פעולה של פירוק דלת או עלייה כלשהי על סולם, וכן מכחיש בתוקף כי נתן הוראה כלשהי לתובע לשם ביצוע עבודה כזו או אחרת באתר. התובע, כנראה, התחיל לבצע עבודות מבלי שהתבקש לכך.

15) הנתבעים טוענים, כי ככל שהתאונה התרחשה, היא באחריות ובשליטת התובע שקיבל הוראה מאחיו ולכן על התובע להפנות את טענותיו כלפי אחיו ולא כלפי הנתבעים. יתרה מכך, ככל שנגרם נזק כלשהו לתובע, נזק זה נגרם באשמו הבלעדי שהתבטא בהעדר נקיטת אמצעי זהירות ובטיחות. התובע ואחיו פעלו ברשלנות, בפזיזות, בחוסר זהירות, לא נערכו נכון עם ציוד והם נטלו סולם רעוע מהשכן ללא ידיעתו.

16) עוד סבורים הנתבעים, כי אין כל היגיון במתן הוראה לתובע לפרק דלת שמשקלה כ-200 ק"ג ואשר לשם פירוקה נדרש מנוף או עובדים נוספים. התובע על דעת עצמו כאמור, ללא ידיעתו של הנתבע, עלה על סולם וביקש להוריד דלת בחוסר זהירות. גרסת התובע ביחס לאופן פציעתו, לא הוכחה במשפט. התובע לא הזמין את אחיו חאלד לעדות אף שהוא עד מרכזי לכאורה משנכח באתר בעת התרחשות התאונה כביכול. הסבריו של התובע מדוע לא העיד את אחיו, היו דחוקים.

17) התובע, שהוא תושב השטחים ובמעמד שוהה בלתי חוקי, נעדר כל אישור עבודה אצל הנתבעים. על כן, גם כניסתו לאתר לא הייתה מותרת וממילא ללא הסכמה מראש של הנתבעים.

18) הנתבעים מתבססים על עדויות עדיהם שבתצהירים ולפיהן בין השאר ובעיקר, לא היה כל קשר חוזי בין הנתבעים לבין התובע, הם לא העסיקו אותו או נתנו לו הוראות כלשהן. הקשר היה כאמור, מול אחיו של התובע. עדויות העדים לא נסתרו במשפט.

19) הנתבעים טוענים בנוסף - בכתב הגנתם ובתצהירו של הנתבע - כי על-יסוד מערכת היחסים האמורה שבינם לבין חאלד, חלה בנסיבות העניין ההגנה הקבועה בסעיף 15

בפקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן: "הפקודה"), ולפיה העושה חוזה עם אדם אחר שאיננו עובדו או שלוחו, על מנת שיעשה למענו מעשה פלוני, לא יהא חב על עוולה שתצמח תוך כדי עשיית אותו מעשה.

20) אשר לחתימת האישור, טוענים הנתבעים שהוא נחתם על-ידי הנתבע זאת לבקשת אחיו של התובע ומתוך אמון בו ורצון טוב בלבד אף שהדבר לא היה צריך להיעשות.

21) אשר לנזקי התובע הנטענים, נוסף להכחשה והכפירה בחבות, הנתבעים גם מכחישים את כל נזקי התובע. הנתבעים טוענים כי טענת התובע לפיה עבר ניתוח תחת הרדמה כללית ונותרה צלקת ניתוחית, אין לה אחיזה במציאות. אומדן הנזק שטוען התובע בסיכומיו אינו תואם את חוות הדעת של המומחה מטעם בית המשפט. התובע גם לא הביא כל ראיה בנוגע לגובה שכרו ולהעדר יכולתו להשתכר כיום. התובע הוא תושב השטחים, לא הוכיח מה הוא גובה השתכרותו עובר לתאונה, האם בכלל עבד, במשך כמה זמן, כמה השתכר ומה השכר הממוצע לאדם במעמדו ובגילו ברשות הפלסטינית, התובע גם לא צירף כל מסמך שמעיד על הכשרתו למקצוע מסוים. לטענת הנתבעים, ככל שיש מקום לפצות את התובע, סכום הפיצוי לא יעלה על סך 10,000 ₪ בגין הימים בהם שהה בבית כאשר היה מגובס.

<u>עיקר המחלוקות בהליך</u>

22) עיקר המחלוקות שבין הצדדים: האם אירעה תאונה שבה נפגע התובע; מה הוא מעמדו של התובע באתר בעת התרחשותה - האם כטענתו הוא היה עובד שכיר אצל הנתבע או שמא עבד באתר עם אחיו כמעסיקו; שאלת חבות הנתבע בנזיקין; וכך גם, קיימת פלוגתה ביחס לנזקי התובע ואומדנם.

23) יצוין, כי בשלביו הראשונים של ההליך, עת נדרשו הצדדים להגיש תחשיבי נזק לצורך מתן הצעת פשרה, הגישו הנתבעים ביום 6.7.2016 "תחשיב" מטעמם, בן עמוד אחד, שכותרתו: "הודעה על תחשיב נזק 0 לתובע בכפוף להיעדר יריבות משפטית". הצעת פשרה לא ניתנה בהליך.

ראיות הצדדים

24) מטעם התובע הוגש תצהיר עדות ראשית שלו ותצהיר של חברו לעבודה בזמנים הרלבנטיים לתביעה, מר מ' רדאידה (להלן: "מונדר"). שניהם העידו במשפט. בנוסף, התובע הגיש חוות דעת רפואית בתחום האורתופדיה, של ד"ר ג' סלאח.

25) מטעם הנתבעים הוגש תחילה תצהיר עדות ראשית של הנתבע בלבד. מאוחר יותר, בהתאם להחלטה מיום 3.7.2017, הוגשו ארבעה תצהירים נוספים: של מר א' עוואד אשר במועדים הרלבנטיים לתביעה היה שותפו של הנתבע (להלן: "אחמד"); של מר א' אלקיים אשר באותה תקופה שכר מבנה סמוך לאתר (להלן: "אבי"); של מר מ' רוסו אשר נטען כי נשכר על-ידי אבי כדי לבצע עבורו עבודות חשמל במבנה שלו; ושל מר א' בן-דוד שבתקופה הרלבנטית שימש כמנהל מפעל הרהיטים של הנתבע (להלן: "ארז").

26) הנתבע ועדיו, למעט ארז, העידו במשפט. הנתבע וארז לא התייצבו לדיון ההוכחות הראשון שהתקיים ביום 26.3.2018. ארז גם לא התייצב לדיון ההוכחות השני שהתקיים ביום 27.10.2019. בהחלטה בדיון האחרון המוזכר, נדחתה בקשת הנתבע לזמן את העד למועד נוסף ונקבע שתצהירו יוצא מהתיק.

27) הנתבעים הגישו גם חוות דעת רפואית נגדית בתחום האורתופדיה, של ד"ר ג' פרידמן, מיום 26.8.2018. חוות הדעת הרפואית האמורה הוגשה בשלב מתקדם מאוד בהליך. היא הוגשה ביום 3.9.2018 לאחר שכבר התקיים דיון הוכחות ראשון. אשר לעיתוי ההגשה, ראו את ההחלטות הקיימות בתיק שמדברות בעדן (מהימים 2.2.2016, 4.3.2016, 26.9.2016, 22.2.2017, 24.5.2018 ו-5.8.2018).

דיון והכרעה

28) לאחר שעיינתי במכלול החומר הקיים בתיק, שמעתי את הצדדים ואת עדיהם, וכן לאחר שנתתי את דעתי למכלול הפלוגתאות שבתיק, הגעתי לכלל מסקנה כי דין התביעה נגד הנתבע להתקבל, וכי אומדן נזקי התובע יהיה כמפורט בהמשך.

התאונה ושאלת החבות

29) בכתב תביעתו (סעיף 3), טוען התובע כלהלן:

"ביום 23.5.2013, בשעה 10:00 או בסמוך לכך, בעת שהתובע עבד בעבודות שיפוצים ובניה במבנה ישן במעלה אדומים שבתפיסתם ו/או בעלותם של הנתבעים ועת עלה על סולם דו זרועי בגובה של כ-4 מטרים על מנת לפרק דלת שהיתה מותקנת על שער המבנה, ובהיותו בנקודה העליונה של הסולם, לפתע הדלת נפלה תוך פגיעתה בתובע והפלתו ארצה מעל הסולם..."

30) הנתבע לעומת זאת, טוען בתצהיר שצורף לכתב ההגנה (סעיפים 4-9), כלהלן:

"4. הננו להצהיר כי הזמנו שירות של עבודות שיפוץ מאת אחיו של התובע, אדם העונה לשם חאלד אלרדאידה, והוא בלבד, לבצע עבודות שיפוצים כקבלן עצמאי וספק שירות.
5. הננו להצהיר כי לא ביקשנו מאת התובע לבצע עבודה בשטחי המפעל, לא התקשרנו איתו בחוזה ובהסכם כלשהו, אלא הוא פעל בעצמו ללא כל הרשאה מהנתבעים אלא להבנתנו פעל כנראה מרצון חופשי, בהנחיית אחיו ומבלי להתייעץ ומבלי לקבל הנחיות של בטיחות מאחיו.
6. כמו כן הננו להצהיר כי לא סיפקנו לתובע או לאחיו כל עבודה או סולם לצורך עבודת אחיו, לא כל שכן לתובע עצמו ולמיטב ידיעתנו התובע נטל את הסולם משכן, לא ראינו את הסולם, לא הייתה לנו כל שליטה עליו ולא ידוע לנו מצבו המכאני ו/או התקינות שלו, כך שאם התובע מעד כנראה מעד עקב מצבו הרעוע. עליו להלין על עצמו.
7. עוד נדגיש כי חאלד אחיו של התובע היה מעבידו ו/או מעסיקו הישיר ולנו לא הייה כל שיקול דעת בבחירת התובע לסוג העבודה שבוצעה ככל שבוצעה והכנסתו לעבודה בשטח קרות המקרה היא על דעת התובע ואחיו בלבד.
8. עוד נצהיר כי בשעות הבוקר במפעל כלל לא הייתי במקום, לא כל שכן נתתי כל הוראה ספציפית על פירוק המחיצה/הדלת שמשקלה מגיע ל-200 ק"ג ומחייבת מנוף ואת זאת ניתן לראות עם עין בלתי מקצועית.
9.התובע על דעת עצמו וללא ידיעתנו ו/או על פי הוראת אחיו מעסיקו עלה על סולם וביקש להוריד דלת / מחיצה שמחייבת שימוש במנוף ו/או במספר פועלים כדי להוריד את הדלת ו/או המחיצה"
(ההדגשה בקו תחתון במקור ויתר ההדגשות אינן במקור)

31) לאחר שבחנתי את חומר הראיות והתרשמתי מעדויות העדים, לטעמי, גרסת התובע ביחס לעצם התרחשות התאונה ונסיבותיה, לרבות תיאורו שלפיו אותה עת הוא פעל לפי הנחיות הנתבע כמעסיקו ואשר סיפק לו סולם רעוע - מסתברת והגיונית בעיניי, יותר מאשר גרסת ההגנה.

אנמק.

32) ראשית: לפי סעיף 3 בתצהירו של התובע מיום 29.4.2017, תוארָ האירוע כלהלן:

> "ביום 23.5.2013, בשעה 10:00 או בסמוך לכך, בעת עבודתי בעבודות שיפוצים ותיקוני בניה במבנה ישן במעלה אדומים שבתפיסת ו/או בבעלות הנתבעים או מי מהם ועת עליתי על סולם דו זרועי בגובה של כ-4 מטרים על מנת לפרק דלת שהייתה מותקנת בשער המבנה, ובהיותי בנקודה העליונה של הסולם, לפתע הדלת נפלה תוך פגיעתה בי ונפלתי ארצה מעל הסולם, זאת תוך פגיעה קשה בקרסול שמאלית. הסולם עצמו היה במבנה מקודם. גילי עצמו ביקש ממני שאשתמש בו בסידור העבודה שנתן לי (פירוק הדלת). הסולם נראה מיושן. אני אפילו הערתי לו כי זהו סולם מיושן, אך אמר לי שאסתדר עמו, וכך לקחתי סולם זה ועבדתי עמו. הדלת האמורה היא של ברזל בגודל ממש גדול, כ-6 מטר גובה על 4 מטר רוחב. לשם פירוקה וכדי להגיע אליה, עמדתי בנקודה העליונה בסולם. אבהיר כי אינני יודע לעומק טיב היחסים בין הנתבעים 1 ו-2 לבין עצמם, אך מבחינתי הדמות הדומיננטית בעבודה מולי, היה נתבע 2, גיל (גילי) ערב. גילי נתן הוראות וסידור עבודה לכל אחד מהעובדים. עמו סיכמתי אנוכי וכך כל אחד מהעובדים, על יומית. בסוף שבוע עבודה, הייתי ניגש אליו למשרדו (באותו מבנה בצד) ומקבל ממנו במזומן את מלוא השכר בגין ימי העבודה בהם עבדתי. מדובר במבנה שאמור לשמש לו כנגריה ותצוגת רהיטים, והיה בשלב שיפוצים והסבה לכך. אנו עבדנו אצלו בעיקר בעבודת שיפוצים ועבודות נלוות לכך וכן בעבודה שהיה מבקש מאתנו, בתור עובדים שכירים. באותו יום, אני עבדתי בפירוק הדלת, כאשר עובד אחר, מונד'ר שמו, היה עוזר לי. אחי, ח'אלד שמו, היה עובד באותו מקום (אצל הנתבעים) אך בסידור אחר, משהו עם גבס. באותו יום, עבד באתר חשמלאי דיור בקבלנות. עבודת הריצוף בוצעה גם היא ע"י אחר שעבד לפי מטר תפוקה של ריצוף ואנו היינו עוזרים לו כעובדים של גילי"
>
> (ההדגשות אינן במקור)

33) בסעיף 4 בתצהירו, מתאר התובע:

"...יצוין כי ארז שהיה נציגו של גילי באתר, טיפל בחומרים ונכח בעת התאונה, סירב להזמין אמבולנס; זאת לאחר שהתקשר עם גילי טלפונית אשר סירב וביקשו להסיע אותי לכניסה של אלעיזריה, וכך אכן קרה, כאשר ארז הסיע אותי לשם; זרק אותי בהיותי עם רגל שבורה ולא מסוגל ללכת. אגב, גילי ביקש מארז באותה שיחה שדווקא הוא שיסיע אותי לשם ולא אחי ח'אלד כפי שח'אלד אחי ביקש. גילי רצה שח'אלד ימשיך לעבוד, שכן היה קבוע בעוד כ-15 יום, יום פתיחה לתצוגה והיו לחוצים בעבודה ובמועדים....
ארז איננו מוכר לי ורק מעבודה שם, הכרתי אותו. פרטיו וכתובתו, אינם מוכרים לי. כאשר קרתה התאונה, אני הספקתי לעבוד כ-15 יום באותו אתר אצל הנתבעים"
(ההדגשות אינן במקור)

34) גרסת התובע נתמכת בעדותו של מונדר אשר עבד עם התובע אותה עת. לפי סעיף 4 בתצהיר של מונדר:

"באשר לתאונה, קיבלנו סידור מגילי לעבוד בפירוק דלת גדולה מברזל בגודל 6/4 מטרים, כאשר אני הייתי עוזר ל-[התובע]. לשם כך, גילי ביקש מ-[התובע] שישתמש בסולם עץ דו זרועי שהיה במבנה. אני אפילו זוכר ש-[התובע] אמר לגילי כי הסולם נראה לא בסדר, אך גילו ביקשו שיסתדר עמו. ואכן, [התובע] עלה לסולם בנקודה העליונה ביותר, כדי להספיק לעלות בגובה, ואז הדלת פגעה ב-[התובע] ובשל כך, הוא נפל ונפגע"

לפי סעיף 5 בתצהירו של העד:

"חרף פגיעתו בתאונה, גילי וארז סירבו להזמין אמבולנס, אלא שארז לקח אותו לעיזרייה, והשאיר אותו שם ללא טיפול עד שאח אחר, אחמד, הגיע עם רכבו, ופינה אותו לבית חולים בית ג'אלא"

35) התובע תיאר בעדותו במשפט מה הן העבודות שביצע באתר, ואלו כללו שבירת קירות, פינוי פסולת וכו' (עמוד 8). לדבריו (שורות 4-15, עמוד 8):

"ש. כל העבודה שלך היה שם בשביל השיפוץ, כך אתה אומר?
ת. ריצוף, קרמיקה. דומה לריצוף והגודל שבאולם בית המשפט בערך. אני לא בטוח גם.
ש. כשאתה מספר לנו בתצהירך שעבדת בעבודות שיפוצים ובנייה, איזה עבודה אתה עשית במקום?

ת. שם היינו עובדים לפי יומית ולפי ההוראות שהגיעו, עשה ככה, או עשה כך.
ש. אני גם שיפצתי, אף פעם אמרתי לעשות ככה וככה, מה אמרו לך לעשות?
ת. הוא אמר לי לעשות ככה. גיל הבעל הבית. לשאלת בית המשפט מה הוא ביקש ממני, הוא ביקש ממני ביום שנפלתי, הוא ביקש לפרק את הדלת כדי להתקין במקומה אזכורית, אמרתי לו שהסולם ישן והוא אמר לי עלה עלה ותסתדר ויבוא האיש הדלתות כדי לפרק את הדלת שייקח מדידות אחרי שנפרק את הדלת, הסולם גבוה מאוד 4 מטר וסולם ישן.
ש. מה עשית שם, חוץ מהיום שנפלת?
ת. אנחנו עובדים לפי יומית. בעל הבית פעם ביקש ממני להביא מטאטא ולנקות, בעל הבית שלנו מבקש מאיתנו בקשות ואנחנו עושים"
(ההדגשות אינן במקור)

36) התובע הכחיש כי נטל את הסולם מאבי (שורה 35 בעמוד 9 ושורות 1-3 בעמוד 10). הוא גם העיד כי ביום התאונה, קיבל את הוראות העבודה בבוקר ישירות מהנתבע, זאת בנוכחות ארז. לפי עדותו, הנתבע אמר לו "...מהר מהר תיקח את הסולם ותלך לפרק את הדלת, אנחנו רוצים לשים שם זכוכית ויש מישהו שרוצה למדוד" (שורות 22-23, עמוד 10).

37) מונדר העיד במשפט, כי הוראות העבודה היו מקבלים מ-"גילי" (הנתבע) (שורה 34, עמוד 12). לפי עדותו (שורות 22-33, עמוד 14):

" ש. תאשר לי בבקשה שאתה ראית את התובע נופל?
ת. כן.
ש. מה קרה הלו?
ת. גילי נתן לו הוראה שיפרק את הדלת.
ש. גילי היה שם?
ת. לא. אמר לו והלך.
ש. מה קרה לתובע?
ת. הוא שם סולם כדי לעלות לפרק את הדלת, עלה לפרק ונפל עליו הדלת.
ש. מה קרה לו כשנפל עליו הדלת?
ת. הוא נפל והסולם נפל עליו, והרגל שלו נשברה.
ש. ירד לו דם?
ת. ירד לו (מצביע על המצח), הוא נפצע מאוד חוץ משבירת הרגל והפציעה בפנים היו גם חבלות"

38) עדויות התובע ומונדר שבתצהיריהם, לא נסתרו בחקירות הנגדיות. עדויותיהם בדיון, הותירו רושם אמין. בנוסף, ביחס לפגיעתו, צירף התובע לראיותיו אסמכתה בדבר אשפוז בבית חולים ברשות הפלסטינית מיום 23.5.2013 ועד יום 24.5.2013.

39) שנית: התובע צירף במסגרת ראיותיו את טופס אישור המעביד לשם הגשת תביעה במל"ל. אין מחלוקת כי טופס זה חתום על-ידי הנתבע (שורות 21-35, עמוד 38). על-גבי הטופס מופיע שם המעביד: "רהיטי ברקת". לצד שמו של הנתבע, מופיע גם תפקידו כ-"מנכ"ל", וליד "חתימה וחותמת המפעל", מופיעה חותמת "רהיטי ברקת ע.מ. xxxxxxxxx". מהשוואה בין המספר של עוסק-מורשה המופיע בחותמת לבין פרטי הנתבע בתצהיר עדות ראשית שלו, עולה שזה מספר תעודת הזהות שלו. ללמדך, שהנתבע חתם על הטופס כמעסיקו של התובע.

40) לפי הטופס האמור, נרשם שהתובע נפגע ביום 23.5.2013, בשעה 10:00 כאשר עבד ב-"שיפוצים", ובתיאור התאונה נרשם "נפל מסולם".

41) מעיון בתיק עולה, כי הטופס האמור הוגש לראשונה לתיק בית המשפט ביום 25.10.2015 במסגרת נספחי תגובת התובע לבקשת הנתבעים לחייבו בהפקדת ערובה. עוד ניתן להבין שהטופס האמור, היווה עוד מאז, ראיה מרכזית לכאורה שבידי התובע להוכחת יחסי העבודה בינו לבין הנתבע וגם לעצם התרחשות התאונה. הטופס צורף שוב במסגרת ראיות התובע.

42) חרף המְרַכָּזיוּת הראייתית של טופס זה, הנתבע לא מצא לנכון להתייחס אליו בתצהיר עדות ראשית שלו שהוגש ביום 15.6.2017. רק במסגרת התצהירים הנוספים מטעם הנתבע (הוגשו ביום 6.9.2017), התייחס העד אחמד בתצהירו לטופס זה, בזו הלשון: "עוד לאחר המקרה ועוד לפני שהחל השיפוץ פנה חאלד אל הנתבע בנוכחותי וביקש ממנו לחתום על טופס לביטוח לאומי שהכיל עמוד אחד, את הטופס הוא הביא עמו בגין פציעתו של התובע בגין טיפול רפואי וזאת לאחר תחנונים שלו" (**סעיף 12**).

43) למעשה, כפי שניתן להבין מטיעוני ההגנה, הטופס נחתם על-ידי הנתבע אף שאינו עולה בקנה אחד עם המציאות כביכול. בדיון מיום 27.10.2019, במסגרת עדותו נשאל הנתבע רבות על טופס זה (שורות 21-35 ועמוד 39 ושורות 1-7, עמוד 40):

> "ש. התובע כתוב כאן פרטי התובע ושהתובע נפל מסולם זה נכון?
> ת. כנראה, אני לא הייתי שם.
> ש. כתבת את זה מה זה כנראה?
> ת. זה מה שהוא סיפר לי , אני לא ראיתי. הייתי בחיפה באותו יום לא ראיתי אותו נופל מסולם.
> ש. אתה תאשר לי שלא רק השם שלך, הכינוי שלך הוא גם גיל נכון?
> ת. נכון.
> ש. תאשר לי שלפני שחתמת שאלת התעניינת, ראית בדקת דברים, אתה לא חותם סתם על מסמכים לכל עבר?
> ת. אני שואל אם להרחיב כן אם לא אז לא. הבחור טוען שהוא נפל מסולם אף אחד לא ראה, זה מה שאח שלו אמר לי . ביקש התחנן בוא תעשה לי טובה תן לי אישור למל"ל יש לו משפחה ילדים, אמרתי אוקי תביא טפסים אני אחתום לך. זה מה שאני יודע, אח שלו סיפר לי לא הוא לא אף אחד אחר.
> ש. כל מה שכתבת נפל מסולם, לא אמרת כנראה , לא אמרת שאח שלו אמר לך, לא אמרת שלא שמעת מהתובע או שמישהו התחנן אליך, כתב תשני מילים שהוא נפל מסולם למה כעת אתה מוסיף דברים?
> ת. כי למל"ל אני לא ירשום כנראה, הוא אמר לי לא נראה.
> ש. כשאתה רשמת שהוא נפל מהסולם אתה האמנת שהוא אכן נפל מסולם?
> ת. אם להרחיב ארחיב בשמחה. אם האמנת אתה שואל אותי, אני לא האמנתי בכלום עד היום, לא מכיר את הבחור שיהיה בריא, אח שלו בא ביקש ממני היו לי קשרים עסקיים עם אח שלו, זה הכל. מעבר לזה.
> ש. אתה רוצה לומר לי שמה שכתבת שם לא היה אמת?
> ת. אני לא יודע, לא הייתי שם במקרה.
> ש. אתה מודע למה שאתה אומר, אתה מדוע ששיקרת לביטוח לאומי?
> ת. כן"

44) אחמד, העד מטעם הנתבעים, הסביר בדיון מיום 26.3.2018 כי חאלד הביא את המסמך האמור לחתימה. הוא הביא עמוד אחד במקום שניים, ולשאלת בית המשפט מדוע הנתבע חתם על טופס זה, הוא השיב: "כי בא אחד שלו ואמר רחמנות לעזור לו לתרופות, אמור להיות 2 דפים והוא הביא רק דף אחד..." (**שורות 6-7, עמוד 30**).

45) אין בידי לקבל את גרסת ההגנה שגורסת כי הטופס אינו משקף את האמת. חזקה על אדם שחותם על מסמך, כי הבין את תוכנו. הדברים יפים שבעתיים עת מדובר במסמך מהותי שמוגש לרשות ציבורית, ולמעשה טופס זה הוא קונסטרוקטיבי נוכח נחיצותו עבור העובד לשם הגשת תביעתו במל"ל לקבלת זכויות כנפגע עבודה. על כן, סבורני שהטופס משקף את האמת.

46) על כל פנים, גם לו הייתי מגיע למסקנה אחרת ולפיה הטופס אינו משקף את מערכת היחסים האמתית שבין הצדדים, הרי נוצר כאן מצב קלוקל שאין לקבלו ולהשלים עמו, ולפיו לשם קבלת קצבה מהקופה הציבורית במל"ל, היה נכון המעביד לאשר לניזוק כי מדובר "בתאונת עבודה" כביכול, אך בשעה שהתביעה בגין אותה תאונה מופנית עתה נגדו, הוא כופר בעצם התרחשותה ובעצם קיומם של יחסי עובד-מעביד.

47) הנתבע לא הזמין את חאלד לעדות - נושא שאתייחס אליו גם בהמשך - על מנת להעיד לעניין נסיבות החתימה על הטופס בפרט, ובכלל, לעניין ההתקשרות עמו כפי שנטען, ולעצם התרחשות התאונה. לא זו בלבד, בעדותו של הנתבע, הוא העיד לראשונה, כי באותו מעמד שבו "התחנן" חאלד לחתימה על האישור (שורה 28, עמוד43), הוא ביקש גם סכום כספי עבור התובע (שורות 1-5, עמוד 44):

> "...גם אדון חאלד כשבא לבקש למלא את הטופס, אמר לי תן לאחי 10,000 ₪ שהיה לו מה לחיות, אמרתי אין הוא לא עבד אצלי. אמר אז תמלא לי מל"ל היות ועבד אצלי אמרתי בוא אם יוציא מהמל"ל בוא יותר מזה אין לי מה להגיד"

גרסה זו לא הובאה בתצהיר של הנתבע ולא ברור מדוע. האמור מחליש ראייתית את גרסת ההגנה בנדון.

48) שלישית: כזכור, בתצהירו שצורף לכתב ההגנה, תיאר הנתבע כי לא היה לו כל קשר עם התובע אלא עם אחיו חאלד בלבד, בתצהיר עדות ראשית שלו (בסעיף 35) הועלתה טענה לפיה חאלד היה צריך להתחיל עבודות באתר "רק בסיום עבודות הריצוף על ידי הרצף", וכי "בפועל מר חאלד התחיל עבודות 10 ימים לאחר קרות האירוע של התובע כך

שלא מובן מדוע נכנס התובע ככל שנכנס לחנות כשהמקום לא היה מוכן לעבודות ובניגוד לסיכום עם חאלד..." **(סעיף 36).**

49) **גרסה זו מעוררת קושי, שכן בתצהירו האמור העיד הנתבע כי ביום קרות התאונה, נכח באתר עובד מטעמו בשם ארז שלדבריו** "לא ידע כי התובע נמצא בשטח החנות ומבצע פעולות ללא הסכמתו" **(סעיף 19). כבר כאן ישאל השואל, אם ארז נכח באתר, כיצד הוא התיר לתובע ואולי גם לפועלים נוספים להסתובב שם באופן חופשי ואף לבצע עבודות בניה או שיפוצים, כל זאת בשעה שהתובע הוא שוהה בלתי חוקי (סעיף 26 בתצהיר הנתבע).**

50) **בנוסף, וזה העיקר, ארז אמנם הגיש תצהיר אך לא התייצב לדיוני ההוכחות כך שלא היה ניתן לברר את העובדות הידועות לו. הנתבע אישר בעדותו במשפט, כי ארז התקשר אליו** לאחר **שכבר פינה את התובע לאלעיזרייה. לפי עדותו (שורות 16-29, עמוד 42):**

> **"ש. ארז כשראה שהתובע נפל מהסולם זה נכון שהתקשר אליך טלפונית להודיע לך שהתובע נפל מהסולם?**
> **ת.** התקשר אלי אחרי לא באותו רגע.
> **ש.** כשראה שהתובע פגוע?
> **ת.** לא. לא. התקשר אלי אחרי שהוא הוריד אותו בעזריה. זה כבר שנים עד כמה שזכור לי.
> **ש. אם ארז אומר שהוא התקשר אליך מיד אחרי שהתובע נפגע ונפל בעת פירוק הדלת מה אתה אומר על זה, זה נכון?**
> **ת. ארז התקשר אלי. כן .**
> **ש. התקשר מיד כשראה שהתובע נפל על הרצפה?**
> **ת. אני לא זוכר.**
> **ש. אתה לא זוכר או לא קרה דבר כזה?**
> **ת. אני לא זוכר.**
> **ש. קודם אמרת שהוא התקשר אליך אחרי?**
> **ת. לדעתי זוכר אחרי שהוא הוריד אותו לא זוכר מעבר לזה. לא חושב שאחרי 7 שנים זה כ"כ קריטי"**
> **(ההדגשות אינן במקור)**

51) **זה המקום להעיר, כי עדות הנתבע במשפט אינה עולה בקנה אחד עם דברי ארז בתצהירו שהגיש הנתבע, ולפיהם הוא (ארז) התקשר לנתבע ועדכן אותו כי התובע טוען שהוא נפל ונזקק לביקור רופא, כל זאת** לפני **שפינה אותו. עוד יש להעיר, כי דבריו של ארז לעניין**

עצם יצירת הקשר עם הנתבע עוד בטרם הסיע את התובע לאלעיזרייה, עולה בקנה אחד עם עדות התובע במשפט לפיה, לאחר הנפילה שוחח ארז עם הנתבע וזה ביקש ממנו לפנות אותו לאלעיזרייה (שורות 6-20, עמוד 5). הנתבע גם תיאר, כי דימם מהמצח **וכי סירבו להזמין לו אמבולנס, לפי עדותו:** "הפועל שהיה איתי אמר לו תזמין לו אמבולנס, ואז ארז אמר שאין בי כלום ושאני יכול להישאר. הרגל שלי היתה שבורה ואני הרמתי את הרגל, ארז התקשר לגיל בטלפון" **(שורות 10-11, עמוד 5). בהמשך, כאשר נשאל אם הוא מאשר כי נכנס לרכב בכוחות עצמו, הוא השיב:** "אני לא זוכר כי ירד לי דם במצח, והרמתי את הרגל תוך כדי צליעה והזדחלתי על הרצפה ובא ארז והכניס אותו לרכב" **(שורות 18-20, עמוד 5).**

52) **גם מונדר העיד בבית המשפט, כי התובע דימם מהמצח (שורות 22-33, עמוד 14) וכי סירבו להזמין אמבולנס (שורות 23-26, עמוד 15).**

53) **אחמד, שהוא שותפו של הנתבע, העיד בתצהירו:** "ביום 23/05/2017 לתדהמתי שמעתי מעובד שלי בשם ארז בן דוד שהתובע נפל מסולם ואז הוא , ארז, פינה אותו לבקשתו של התובע לכפר עזריה הסמוך, יצוין כי הכרתי את התובע כפועל של מר מני רוסו, אולם לא ידעתי כי הוא עובד עם תאלד ובכל מקרה הם לא היו אמורים להתחיל בעבודה באותו שלב" **(סעיף 8). חרף חשיבות עדותו, לא דאגו הנתבעים מראש להבטיח את התייצבות העד ארז לדיוני ההוכחות שהתקיימו.**

54) רביעית: **לעומת גרסת התובע שלפיה קיבל הוראה מפורשת מהנתבע שנכח באתר לפרק את הדלת ואף סיפק לו את הסולם, בתצהיר עדות ראשית של הנתבע, הוא שב על הכחשתו הגורפת לקיומה של כל היכרות בינו לבין התובע (סעיף 15) וגם לא עם מונדר (סעיף 27). עוד הכחיש הנתבע, כי שהה באתר ביום התאונה; לדבריו:** "ביום קרות האירוע הנטען, כך על ידי התובע, הייתי בסידורי עבודה וכלל לא נכחתי במקום האירוע אלא בחיפה" **(סעיף 14; סעיף 40; ראו גם סעיף 8 בתצהיר מיום 7.9.2015). לדברי הנתבע:** "אחזור ואציין כי לא ידוע לי כי תאונת התובע אירעה בחנות שלי, זאת בהיעדר כל ראיה לכך. מבחינתי פציעת התובע, לכאורה אירעה בכל מקום אחר מחוץ לחנות" **(סעיף 33).**

55) מנגד, מעדות התובע עולה כי בעת התאונה נכח גם חאלד באתר. ברם, חאלד כזכור, לא הגיש תצהיר וגם לא זומן על-ידי מי מהצדדים כדי להעיד במשפט. כפי שניתן להתרשם מחומר הראיות, הוא עד רלבנטי.

56) תהיתי מי היה אמור לזמנו לעדות, אחיו התובע (סעיף 11 בכתב סיכומי הנתבעים) או הנתבע (סעיף 14(ג) בכתב סיכומי התובע). לדידי, הנטל לזמן את העד בנסיבות העניין, מוטל על הנתבע.

57) לפי סעיף 15 בפקודה:

> "לענין פקודה זו, העושה חוזה עם אדם אחר, שאיננו עובדו או שלוחו, על מנת שיעשה למענו מעשה פלוני, לא יהא חב על עוולה שתצמח תוך כדי עשיית אותו מעשה; הוראה זו לא תחול באחת מאלה:
> (1) הוא התרשל בבחירת בעל חוזהו;
> (2) הוא התערב בעבודתו של בעל חוזהו באופן שגרם לפגיעה או לנזק;
> (3) הוא הרשה או אישרר את המעשה שגרם לפגיעה או לנזק;
> (4) הוא היה אחראי מכוח חיקוק לעשיית המעשה שביצועו מסר לקבלן עצמאי
> (5) הדבר שלעשייתו נעשה החוזה היה שלא כדין"

58) הנתבע גורס כאמור, כי הגנתו חוסה גם תחת סעיף 15 בפקודה, נוכח ההתקשרות החוזית הישירה בינו לבין חאלד, וכי למעשה, כך נטען, חאלד הוא מעסיקו של התובע.

59) סבורני כי בנסיבות אלו, בשעה שמועלית טענה כגון-דא, הנטל להוכיח את קיום תנאי הסעיף מוטל על הטוען לו. ודוק: היה על הנתבע לזמן את חאלד למשפט על מנת להעיד לעניין מתכונת ההעסקה שלו אצל הנתבע, לעצם השאלה של התרחשות התאונה וגם החתימה על הטופס למל"ל. האמור הוא בבחינת מקל וחומר, בשעה שאין התקשרות בכתב בין הנתבע לבין חאלד, אין עדות לתשלומים או קבלות ביניהם, ולמעשה, אין תשתית ראייתית אובייקטיבית לפיה הנתבע התקשר עם חאלד כקבלן מטעמו ולא כעובד אצלו.

60) בנושא זה אעיר, כי אף אם חשש הנתבע שמא ייווצר קושי - טבעי ומובנה - לקיומו של ניגוד אינטרסים או חוסר שיתוף פעולה מצד חאלד עמו, הרי הוא יכל לעתור לבית

המשפט לזמנו למתן עדות ללא הגשת תצהיר ואף לבקש את אישור בית המשפט להתיר לו לחקור אותו בחקירה נגדית. ברם, הנתבע לא עשה כן.

61) בעדותו לפניי, העיד התובע כי בעבר היה קשר "טוב" בינו לבין אחיו, אך כיום (נכון למועד העדות ביום 26.3.2018) אינו בקשר טוב עם אחיו שכן לדבריו: "יש ביננו סכסוך משפחתי על רקע מקרקעין, והסכסוך משנת 2015 ועד היום" (שורות 26-29, עמוד 4) ולכן הוא לא בא ליתן עדות (שורות 4-5, עמוד 6) והם "לא מדברים" (שורה 13, עמוד 6). התובע תמך את גרסתו במשפט באמצעות מונדר, שהוא כאמור עובד נוסף שנכח עמו באתר. יצוין כי כאשר נשאל מונדר בחקירתו לעניין היחסים בין התובע לבין אחיו חאלד, העיד כי קיים "סכסוך משפחתי" (שורות 19-20, עמוד 15). גרסה זו לא נסתרה.

62) אם לא די בכל האמור, גם בהנחה שיש ממש בטענות הנתבע ביחס לקיומה של התקשרות חוזית מול חאלד כקבלן עצמאי, הרי נראה כי יש באמור לבסס, לכאורה, עילת תביעה ישירה - חוזית ונזיקית - כנגד חאלד. ואולם, הנתבע גם לא הגיש תביעה כזו נגדו ואף לא הגיש הודעת צד שלישי במסגרת ההליך דנן כדי לברר את היריבות ביניהם במידה ויחוב (הנתבע) במשפט. להתרשמותי, יש באמור כדי לחזק את המסקנה המסתברת שלפיה אין יריבות של ממש בין הנתבע לבין חאלד שכן כפי שנטען בתביעה, חאלד עבד אף הוא כשכיר אצל הנתבע.

63) חמישית: בחנתי את תצהירי העדים מטעם הנתבע אך לא מצאתי באמור בהם כדי להטות את הכף - ראייתית - לחובת התובע, שהרים את נטל השכנוע באמצעות עדותו, עדות מונדר ויתר האמור לעיל.

64) כך למשל: ביחס לעדות של אחמד: אין מחלוקת שהוא לא היה נוכח באתר ביום התרחשות התאונה הנטענת. הוא שמע את הדברים מפיו של ארז (סעיף 8 בתצהיר; שורות 21-22, עמוד 29). עוד לפי עדותו בתצהירו, חאלד אמור היה להתחיל ביצוע עבודות שיפוץ לרבות פירוק הדלת הכבדה רק לאחר שהמקום ירוצף (סעיף 7). ברם, כאמור, הן חאלד הן ארז, לא העידו משפט.

65) חשוב מכך, מעדות אחמד במשפט התברר כי הוא ביקר אצל התובע בביתו ואף הביא לו שוקולד (שורות 26-27, עמוד 29), כאשר נשאל: "אתה ביקרת אצלו, זה שאתה רק מכיר אותו ?", הוא השיב כהאי לישנא: "בן אדם נפצע אתה לא מבקר אדם ?" (שורות 32-33, עמוד 29).

66) ביחס לעדות של אבי: לפי עדותו בתצהירו, בחודש מרץ 2013 הוא שכר מבנה לצורך פתיחת מסעדה בשכנות למבנה אותו שכר הנתבע מספר שבועות לאחר מכן. לדבריו, הוא ערך שיפוצים במבנה להתאמתו למסעדה, ולשם כך, הוא שכר את שירותי העד מנחם שעבד עם חאלד כעובד שלו. אבי הנפיק אישורי עבודה לחמישה מעובדיו, ביניהם התובע, לצורך עבודות השיפוץ. עוד לדבריו בתצהירו, בחודש מאי 2013, השיפוץ הסתיים והוא קישר בין הנתבע לבין מנחם. אשר לסולם, לפי עדותו בתצהיר, הגיע התובע ביום 23.5.2017 לחצר המסעדה ולקח משם סולם A צהוב בגובה 2.70 מטר ללא אישורו וללא ידיעתו. מאוחר יותר באותו היום, כאשר חיפש את הסולם, עובד שלו (של אבי) מסר לו כי התובע לקח את הסולם אל האתר של הנתבע וכאשר ניגש לקבלו בחזרה, הוא שמע שהתובע נפל מהסולם.

67) ברם, גם אבי לא נכח באתר במועד התרחשות התאונה, לא ראה את האירוע וגם לא ראה בעצמו שהתובע לוקח סולם שלו מהמסעדה. האמור נמסר לו על-ידי עובד שלו (סעיף 6 בתצהיר; שורה 15, עמוד 22). בכל אופן, כפי שניתן להבין, גם לפי תצהירו של אבי, התובע עבד ביום התאונה באתר של הנתבעים.

68) ביחס לעדות העד מנחם: לפי תצהירו, עת ביצע עבודות חשמל במסעדה של אבי באמצע חודש מאי 2017, הוא הכיר את הנתבע באמצעות אבי. כי אז, ביקש ממנו הנתבע לבצע עבודות שיפוץ באתר, ואז מנחם "שידך" בין הנתבע לבין חאלד שהכיר כקבלן עצמאי מעבודות קודמות. עוד לדבריו, בחודש מאי 2013, הוא נכח בפגישה עם הנתבע, אחמד וחאלד בה סוכם שחאלד יהיה קבלן השיפוצים וזאת רק לאחר שהמקום ירוצף וימסרו לידיו עבודה מסודרת ויתקבל אישור עבודה. לדבריו, עוד סוכם כי הנתבע ירכוש את החומרים וחאלד יספק את כוח האדם. חאלד לא היה עובד אצל הנתבע אלא היה קבלן עצמאי (סעיף 5).

69) גם כאן, בדומה ליתר העדים מטעם ההגנה, מנחם לא היה נוכח באתר ביום התאונה (שורה 22, עמוד 26).

<u>סיכום ביניים</u>

70) לאחר כל אלה, מסתברת יותר גרסת התובע לפיה ביום האירוע הוא עבד כשכיר אצל הנתבע, עלה על סולם לפי הוראתו, נפל ונחבל.

71) אשר למעמדו המינהלי של התובע נכון למועד התרחשות התאונה, כפי שעולה מחומר הראיות, התובע החזיק בהיתר עבודה בתוקף מיום 4.4.2013 עד יום 4.10.2013 כאשר המעסיק הוא "מסעדת מישור אדומים". לדידי, השאלה ביחס לנפקות הסיווג של היתר העבודה, אינה גורעת מהעובדה שהוכחה במשפט ולפיה הנתבע העסיק אותו בפועל, כעובד שכיר אצלו, בעבודות שיפוצים מזה כשבועיים לפני התאונה.

72) אבי הסביר בעדותו במשפט, כי המעסיק של התובע היה "הקבלן" כשהוא מתכוון למנחם אשר ביצע עבודות במסעדה (עמוד 20 ושורות 1-8, עמוד 21). לפי עדות העד, הוא רק הוציא אישור. כאשר נשאל על-ידי בית המשפט: "כתוב שם פירוט המעסיק מסעדת מישור אדומים. מי המעסיק", **הוא השיב:** "המעסיק הוא הקבלן, <u>אבל יש פה קש</u> שהקבלן לא יכול להוציא אישורים אלא רק הבעלים עם הכתובת יכול להוציא אישור וזה הנהלים" (**שורות 2-4, עמוד 21; ראו גם: שורות 11-18, עמוד 21**) (**ההדגשה בקו תחתון אינה במקור**).

73) מבלי להביע כל עמדה בנסיבות אלו (של העדר הלימה בין שם המעסיק בהיתר לבין טיב העבודה המבוצעת על-ידי מחזיק ההיתר) בשאלת תקינות מתכונת ההעסקה והוצאת ההיתרים כפי שמסתמן לכאורה מן האמור לעיל - סוגיה שממילא לא התחדדה די-הצורך בדיון לפנַי וגם המנהל האזרחי אינו צד להליך - אך אעיר, כי בהיבט הנזיקי, במובחן מההיבט המינהלי, לא נראה כי העדר קורלציה זו גורע בצורה כלשהי מחובות המעביד או מזכויות העובד, ומקל וחומר עת מדובר ביחסי מזיק-ניזוק.

אחריות הנתבע

74) בתקנות הבטיחות בעבודה (עבודה בגובה), התשס"ז-2007, **הוגדרה עבודה בגובה כ-** "כל עבודה, לרבות גישה למקום עבודה, שבשלה עלול עובד ליפול לעומק העולה על 2 מטרים,...". **לפי תקנות אלו, לעניין עבודה בגובה על סולמות, קובעת תקנה 23 שעניינה** "שימוש בציוד להגנה מפני נפילה בעבודה על סולם", **כלהלן:**

> **"מבצע יוודא כי לא יעבוד עובד בגובה על סולם אלא אם כן התקיימו בו כל אלה:**
> **(1) הוא מאובטח ברתמת בטיחות תקינה, מושלמת ומותאמת למידותיו;**
> **(2) הוא מאובטח במערכת לבלימת נפילה, המתאימה לאופי העבודה המבוצעת;**
> **(3) מערכת בלימת הנפילה מעוגנת לחלק יציב;**
> **(4) הוא חובש קובע מגן, ונועל נעלי בטיחות עם סוליות מיוחדות נגד החלקה"**

75) **לפי התובע בתצהירו, מדובר בסולם דו-זרועי בגובה כארבעה מטרים. אין תמונות של הסולם או דומים לו. ואולם, לדברי אבי בתצהירו מדובר בסולם בגובה 2.7 מטרים (סעיף 5). לדברי הנתבע בתצהירו, נראה שמדובר בסולם בגובה 2.5 מטרים (סעיף 7). בכל מקרה, מעדות הנתבע בתצהירו (סעיף 40) הדלת מושא הפירוק, כבדת משקל והיא שוקלת כ-200 ק"ג ומחייבת מנוף. אחמד העיד בתצהירו (סעיף 7) כי בסופו של יום, הדלת פורקה לפי הסיכום שהיה עם חאלד, כאשר במקום הונח פיגום מתאים ובנוכחות ארבעה עובדים. ואולם, תיאור זה של העד, לא הוכח באמצעות עדויות נוספות של פועלים אשר פירקו את הדלת, ובכל מקרה, העד עצמו לא ראה את פעולת הפירוק (שורות 25-28, עמוד 30).**

76) **הנתבע לא הוכיח כי סופקו אביזרי מיגון כלשהם בהתאם לתקנות דלעיל, או כל הדרכה לתובע לפני עלייתו לסולם. כזכור, הנתבע הכחיש באופן גורף קיומה של היכרות או כל קשר עם התובע.**

77) **לפי ההלכה הפסוקה, מעביד אחראי להבטיח סביבת עבודה בטוחה לעובדיו, לרבות מתן הדרכה מתאימה, אספקת ציוד תקין ובטיחותי וכן אמצעי מיגון נאותים ומתאימים לטיב**

העבודה ורמת הסיכונים שנשקפת ממנה. במקרה לפנינו, סיכון הנפילה מגובה מעל סולם, ובוודאי לצורך ביצוע עבודות פירוק של חפצים כבדים, הוא סיכון אשר המעביד יכל לצפות אותו ולמנוע אותו מבעוד מועד באמצעות נקיטת אמצעי זהירות סבירים כקבוע בתקנות הבטיחות בעבודה, מה גם שהמעביד יכל בנסיבות העניין לצפות גם מעשה רשלני של העובד [ראו והשוו עם הפסיקה הענפה בנושא זה: ע"א 707/79 וינר את טיקו נ' סימון אמסלם, פ"ד לה(2) 209 (1980); ע"א 655/80 מפעלי קרור בצפון בע"מ נ' אסתר מרציאנו, פ"ד לו(2) 592 (1982); ע"א 688/79 נימר יזבק נ' מונעים קובטי, פ"ד לו(1) 785 (1982); ע"א 662/89 מדינת ישראל נ' אנטון קרבון, פ"ד מה(2) 593 (1991); ע"א 371/90 חמוד סובחי נ' רכבת ישראל, פ"ד מז(3) 345 (1993); ע"א 5425/97 עיריית קרית מוצקין נ' נטליה דביר, פ"ד נג(3) 172 (1999).

78) בהינתן מערכת היחסים שבין הצדדים, חב המעביד אפוא בחובת זהירות מושגית כלפי העובד [ראו והשוו: ע"א 477/85 אפרים בוארון נ' עיריית נתניה, פ"ד מב(1) 415 (1988)]. זאת ועוד, משהוכח כי התובע פעל לפי הוראתו הישירה של הנתבע לפרק את הדלת הכבדה, אז הוא גם חב בחובת זהירות קונקרטית כלפי התובע.

79) מכל אלה יוצא, כי בהעדר אספקת אמצעי מיגון או הדרכה מתאימה לתובע לפני שביצע את המשימה אשר הטיל עליו הנתבע, חב האחרון בנזיקין בגין נזקיו של התובע שנגרמו לו עקב הנפילה. בנסיבות אלו, ובהינתן טיב מערכת היחסים שבין הצדדים, לא מצאתי כי יש מקום להטיל על התובע אשם תורם כלשהו. לא אחת נפסק, כי לא תוטל אחריות על העובד הנפגע בשל אשם תורם "אלא במקרים ברורים, בהם אשמו של העובד כגורם לתאונה בולט לעין" [ראו והשוו: ע"א 663/88 יהודה שירזיאן נ' לבידי אשקלון בע"מ, פ"ד מז(3) 225, 232 (1993); ע"א 5850/10 חברת דפרון בע"מ נ' עזבון המנוח יבגני גולובין (15.4.2012)].

<u>הנכות הרפואית</u>

80) כאמור, התובע צירף לתביעתו חוות דעת רפואית בתחום האורתופדיה, של ד"ר סאלח. המומחה מטעמו קבע בחוות דעתו, נכות צמיתה בשיעור 20% לפי סעיף 35(1)(ג)

בתוספת שבתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה), התשט"ז-1956. **המומחה קבע גם, כי לאור השפעת הפגיעה על כושר הפעולה והתפקוד, יש מקום להעלות את שיעור הנכות מכוח תקנה 15 בתקנות המוזכרות, במחציתה. ביחס לנכויות הזמניות, קבע המומחה נכות זמנית בשיעור 100% מיום 23.5.2013 ועד יום 31.8.2013, ונכות בשיעור 50% מיום 1.9.2013 ועד יום 31.10.2013.**

81) **מטעם הנתבעים הוגשה חוות דעת רפואית נגדית בתחום האורתופדיה, של ד"ר פרידמן, מיום 26.8.2018. המומחה מטעם הנתבעים, קבע כי נותרה אצל התובע נכות צמיתה בשיעור 5% לפי מחצית סעיף 35(1)(ב) בתקנות המוזכרות. כמו כן, קבע המומחה נכויות זמניות: נכות בשיעור 100% מיום 23.5.2013 עד יום 23.8.2013, ונכות בשיעור 50% מיום 24.8.2013 ועד יום 24.10.2013.**

82) **נוכח הפער בין חוות הדעת הרפואיות שהוגשו מטעם הצדדים, מינה בית המשפט ביום 28.10.2018 מומחה רפואי מטעמו, ד"ר אמיר הזה.**

83) **המומחה מטעם בית המשפט קבע בחוות דעתו מיום 1.3.2019, כי התובע סובל מנכות שמתבטאת בהגבלה בטווח התנועה של הקרסול, עם כאבים אשר נובעים מהתפתחות שחיקה של המפרק (ארתריטיס ניוונית) גם כתוצאה ישירה של השבר התוך פרקי, וככל הנראה גם בשל המדרגה התוך מפרקית, אשר התקבעה בעת חיבור השבר. בפרק הסיכום, כותב המומחה:** "בבדיקתי, הקרסול נוטה לאבדוקציה עם הגבלה בטווח התנועה של הקרסול וכאבים קדמיים בקרסול".

84) **המומחה קבע גם, כי בשל ההגבלה בטווח התנועה של הקרסול, נכותו הצמיתה של התובע היא בשיעור 10% לפי סעיף 48(3)(א) בתקנות שעניינו** "הגבלה ניכרת של התנועות בקרסול". **המומחה מטעם בית המשפט מציין בחוות דעתו, כי התובע סובל מתהליך ארתריתי ניווני בקרסול, לדבריו ישנה חפיפה בין סעיפים 48 ל-35 בתקנות, שני הסעיפים דנים בהגבלה בתנועה. ההבדל הוא שסעיף 35 מייחס זאת לתהליך אריתריטי ומתייחס לכושר התנועה הכללי. לדעת המומחה, מגיעים לתובע כיום עוד 5% נכות צמיתה נוספים לפי מחצית סעיף 35(1)(ב). אולם שחיקת מפרק הקרסול והתהליך**

הארתריטי עלולים להתקדם ולהחמיר עם השנים ואז תידרש בחינה נוספת של אחוזי נכותו לפי סעיף 35.

85) המומחה מצא שהתובע סבל מנכויות זמניות בשיעור 100% למשך שלושה חודשים ו-50% למשך חודשיים נוספים.

86) הן מומחי הצדדים הן המומחה מטעם בית המשפט לא העידו לפניי. על כן, בהעדר תשתית ראייתית כלשהי שמצדיקה סטייה ממסקנות וממצאי המומחה מטעם בית המשפט, נקבע בזאת כי נכותו הרפואית של התובע היא בשיעור מצטבר (ולא משוקלל) 15% שכן מדובר בשתי נכויות באותו איבר.

<u>ראשי הנזק</u>

87) התובע עותר בסיכומיו לפסיקת פיצויים בסכום מצטבר 1,003,700 ₪ (סעיף 27).

88) הנתבעים לעומת זאת, מכחישים את נזקי התובע ואומדנם, ולדידם, הפיצוי המגיע לתובע, אם בכלל, אינו עולה על 10,000 ₪. זה המקום לציין כי בכתב סיכומי הנתבעים אין תחשיב נזק נגדי מפורט וברור, וכל שנטען מפי הנתבעים לעניין אומדן הנזק, מתמצה בשלושה סעיפים, ואלה הם:

> "34. תחשב הנזק שהתובע ערך בסיכומיו, אינו תואם את חוות הדעת מטעם בית המשפט וכן לא הובאה ולא שמץ ראיה בדבר גובה השתכרותו ואי יכולתו להשתכר כיום.
> 35. מדובר בתושב השטחים, התובע לא הוכיח בתביעתו מה היה גובה השתכרותו עובר לאירוע, האם בכלל עבד, במשך כמה זמן, כמה השתכר ומה השכר הממוצע לאדם במעמדו וגילו והשכלתו ברשות הפלשתינית, התובע לא צירף ולו מסמך אחד לרפואה המעיד על הכשרתו במקצוע מסויים.
> 36. לכל היותר בתחשיב הנזק הנגדי יש לקחת בחשבון מספר ימי עבודה בגין שהייתו בבית מגובס ולכל היותר נזקו עומד על 10,000 ₪ בלבד"

<u>כאב וסבל</u>

89) התובע עותר בראש נזק זה לפסיקת פיצוי בגובה 95,000 ₪.

90) בהתחשב בנסיבות פגיעתו של התובע, בהינתן גילו במועד התאונה (כ-35), גילו כיום (כ-42), שיעור הנכות הרפואית שלו (15%), אשפוז ליומיים, זאת גם בשים לב למשך התקופות של הנכויות הזמניות לפי חוות הדעת של המומחה מטעם בית המשפט (5 חודשים), סביר בעיניי להעמיד את גובה הפיצוי בראש נזק זה על סך 70,000 ₪.

91) במסגרת זו, נקבע פיצוי מוגבר יחסית ברכיב זה בהתחשב בנסיבות כאמור, ובעיקר, מהטעם שלפיו - כפי שנטען על-ידי התובע ולא נסתר על-ידי הנתבע - נמנע נציגו של הנתבע מלהזמין אמבולנס לטיפול בתובע.

92) בית המשפט רואה בחומרה רבה מצב שבו משיקולים כאלה ואחרים נמנע המעביד, בין אם בעצמו ובין אם באמצעות נציגו או מורשה מטעמו, ממתן סיוע רפואי נדרש לעובד שניזוק בתוך חצריו. גם אם אותו "מעביד" מכחיש את עצם קיומם של יחסי עובד-מעביד עם "הניזוק", וגם אם הוא מכחיש כי "הניזוק" נפגע בכלל בתוך חצריו, בכל מקרה, אל לו למעביד להפקיר את הניזוק ולהימנע מלאפשר לו סיוע רפואי בשעה שהוא כבר נמצא בתוך חצריו וזקוק לסיוע כזה. כאמור לעיל, התובע והעד מטעמו העידו שלאחר הנפילה, דימם התובע מהמצח ורגלו הייתה שבורה. התובע תיאר שהוא הזדחל על הרצפה. התמונה המצטיירת היא קשה ומטרידה.

<u>הפסדי שכר וגריעה מכושר ההשתכרות</u>

93) ביחס לבסיס שכרו, טוען התובע, כי עובר לתאונה הוא עבד אצל הנתבע בתור שכיר, בהיקף מלא, שישה ימים בשבוע, תמורת תשלום יומי בסך 200 ₪ נטו. שכרו החודשי הממוצע עמד על סך כ-5,000 בצירוף ריבית והצמדה. עוד טוען התובע, כי עבד שנים רבות עובר לתאונה בתוך הישובים הישראליים באזור יהודה והשומרון. שכרו של אחיו, שהוא מבוגר ממנו ובעל ותק, עומד על 350 ₪ נטו ליום. התובע גורס שאילולא התאונה, שכרו היה מגיע לסך 6,000 ₪ בשנה שלאחר התאונה, ואף עולה לסך 7,500 ₪ לאחר מכן.

94) אשר להפסדי העבר, עותר התובע לפיצוי בגובה 231,500 ₪. הסכום האמור משקף שני סכומים: הראשון (76,500 ₪) מתייחס להפסדי שכר מלאים לתקופת שנה ממועד התאונה; השני (155,000 ₪) מבטא הפסד שכר בשיעור 30% לפי בסיס שכר 7,500 ₪ חודשי, כאשר כל סכום מאלה כולל ריבית והפרשי הצמדה.

95) אשר לעתיד, טוען התובע כי איבד את עבודתו במקצועו ולאחר שנתיים שבהן לא עבד, חזר לעבוד בעבודות מזדמנות קלות במקום מגוריו. השכלתו מועטה ועובר לתאונה עבד בעבודות כפיים, לכן קשת העבודות הפתוחות לפניו מצומצמות לעבודות פיזיות שבהן בולטת יותר המגבלה שברגלו. התובע עותר לפיצוי המבוסס על שיעור נכות תפקודית 30%. התובע מכמת את נזקו בראש נזק זה ומעמידו על סך 496,200 ₪.

96) ביחס לעבר, מדובר בנזק מיוחד. על כן, הוא טעון הוכחה באמצעות ראיות ממשיות.

97) התובע טוען בתצהירו, כי נכון למועד התאונה הוא השתכר 200 ₪ ביום. גרסה זו לא נסתרה בחקירה הנגדית או בראיות אחרות מטעם הנתבעים. הנתבעים, אשר טוענים כזכור כי סיכמו עם חאלד ביצוע העבודות וכי הוא היה אחראי על הבאת כוח האדם, לא הראו מה סוכם עם חאלד כביכול ביחס לתמורה ותנאי התשלום. מכאן, מקובלת עליי גרסת התובע לפיה שכרו החודשי עובר לתאונה עמד על סך (נומינלי) 5,000 ₪ (סעיף 7 בתצהירו) לפי שישה ימי עבודה בחודש. השכר האמור בצירוף הצמדה להיום, הוא (מעוגל) 5,050 ₪.

98) ממועד התאונה ולאחריה, לא הוצגו תלושי שכר כלשהם, נתוני העסקה או השתכרות. חוסר זה מקים קושי ראייתי ממשי, בשל העדר מסמכים וראיות, לרבות פירוט בתצהיר אודות הכנסות התובע בשנים שעברו. מנגד, לא ניתן להתעלם בנסיבות העניין משיטת ההעסקה של התובע כפי שעולה מההליך, שיטה לפיה בחלק גדול מהמקרים מדובר בהעסקה מזדמנת לפי צורכי המעסיק, אינה מתועדת בכתובים ולא מדווחת למוסדות הרלבנטיים כגון רשויות המס או המל"ל, לא מונפקים תלושי שכר כדבעי ועוד. כך או אחרת, על התובע להוכיח כיצד כומתה תביעתו, לפרט (באמצעות ראיות או עדים) במה הוא עסק, כמה השתכר בשנים שחלפו וכו'.

99) **לאור זאת, נפסק בזאת פיצוי לתובע ביחס לתקופת העבר, בסך 27,000 ₪. הסכום האמור משקף פיצוי מעוגל בגין אובדן שכר עבור חמישה חודשים לפי בסיס שכר 5,000 ₪ בצירוף ריבית והפרשי הצמדה מאמצע התקופה (מיום 8.8.2013).**

100) ביחס לעתיד: **כאמור, המומחה קבע נכות רפואית בשיעור 15%. המומחה גם עמד בחוות דעתו על כך שעלולה לחול החמרה בעתיד, לדבריו:** "שחיקת מפרק הקרסול והתהליך הארתריטי עלולים להתקדם ולהחמיר עם השנים ואז תידרש בחינה נוספת של אחוזי נכותו לפי סעיף 35". **על-יסוד זאת, בשים לב לכך שמדובר בנכות אורתופדית באיבר מרכזי, כאשר מדובר בניזוק שמלאכתו עבודות כפיים (שיפוצים) ולא נראה שהוא בעל השכלה ממשית שיש בה לפתוח לפניו אפיקי תעסוקה אחרים, נראה כי לנכות זאת משמעות תפקודית שעולה על שיעור הנכות הרפואית [ראו והשוו: ע"א 9297/10 קדח פדל נ' כלל חברה לביטוח בע"מ (21.6.2011)]. סביר בעיני להעמיד את שיעור הנכות התפקודית בנסיבות העניין על 20%.**

101) **לפיכך, נפסק בזאת פיצוי לתובע ביחס לעתיד בסך (מעוגל) 213,000 ₪ שמשקף פיצוי לפי בסיס שכר 5,050 ₪, שיעור גריעה 20% וכן מקדם היוון מתאים עד גיל 67. זה המקום להעיר כי התובע עתר לחישוב לפי גיל פרישה 67 אף שהתובע הוא תושב הרשות הפלסטינית. הנתבעים לא התמודדו בסיכומיהם באופן ממוקד ומשכנע לעניין סוגיה זו, ובתחשיב שהגישו בשעתו לא התייחסו לזה. מכאן, אין לי אלא לקבל את עתירת התובע בנדון, זאת גם בהינתן העובדה לפיה במועד התאונה הוא עבד אצל מעסיק ישראלי.**

102) **נטען על-ידי התובע (שצירף לראיותיו גם את** צו ההרחבה בענף הבניין לפי חוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז-1957**), כי מגיעות לו זכויות סוציאליות לפי שיעור 12.5% מסך הפסדיו. גם בנושא זה, הנתבעים לא התייחסו בסיכומיהם לסוגיה דנן באופן ממוקד ומשכנע זולת ההכחשה הכללית לזכאות לפיצויים והטענה בדבר העדר הוכחה של נזקי התובע. בתחשיב שהגישו בעבר, לא התייחסו הנתבעים לסוגיית הזכויות הסוציאליות. בנסיבות אלו, נפסק בזאת פיצוי בראש נזק זה בשיעור 12.5% מהפסדי השכר ובסך (מעוגל) 30,000 ₪.**

103) לאור האמור, הפסדי השכר של התובע, בעבר ובעתיד, בצירוף עם הפיצוי בגין אובדן זכויות סוציאליות, עומד על סך 270,000 ₪.

עזרת הזולת, הוצאות רפואיות וניידות

104) התובע עותר לפיצוי בגין עזרת הזולת, הן ביחס לעבר הן ביחס לעתיד, בסך 50,000 ₪. ביחס לרכיב ההוצאות הרפואיות והניידות, עותר התובע לפסיקת סך 40,000 ₪.

105) ביחס לנזקיו בתקופה מאז התאונה ועד היום, לא הונחה תשתית ראייתית ברורה ומשכנעת שיש בה לבסס את תביעת התובע בנדון. האמור יפה, גם ביחס לעתירתו בגין נזקיו והוצאותיו העתידיים. התובע לא צירף תצהיר של אשתו או של מי מבני משפחתו שסעדו אותו לאחר התאונה. התובע לא צירף כל קבלה או חשבונית בגין טיפולים שקיבל במרוצת השנים. לפני בית המשפט לא הונחה תשתית כאמור. יותר מזה, הסכומים שנתבעים על-ידי התובע, לא ברור כיצד כומתו ומה הם משקפים.

106) למרות האמור, אין להתעלם מהעובדה שהתובע סבל מנכויות זמניות לאחר התאונה למשך תקופה ארוכה, שבה לבטח הוא נזקק לסיוע מוגבר של בני משפחתו, הן במטלות היום הן בניוד ממקום למקום לרבות לשם קבלת טיפול רפואי, בשעה שרגלו הייתה מגובסת והתניידותו הייתה מוגבלת.

107) חרף הקשיים הראייתיים שעמדתי עליהם לעיל, ולבל תקופח זכותו של התובע בראשי הנזק דנן, נפסק בזאת פיצוי לתובע בסך גלובאלי 7,500 ₪.

סיכום

108) לאור האמור, התביעה נגד הנתבע - מתקבלת. התביעה נגד הנתבעת - נדחית.

109) הנתבע מחוייב בזאת לפצות את התובע בסכומים הבאים:

- נזק לא ממוני – 70,000 ₪
- הפסדי שכר – 270,000 ₪
- עזרת הזולת והוצאות – 7,500 ₪

סך-הכל - 347,500 ₪

110) הנתבע ישלם את הסכום האמור לתובע, בצירוף עם הוצאות משפט בסך כולל 10,000 ₪ (שכולל בין היתר: החזר האגרה ששולמה במעמד התביעה, עלויות חוות דעת הרפואיות, שכר עד וגם בהתחשב בעיכוב בהגשת סיכומי הנתבעים), זאת לצד שכר טרחת עורך-דין בשיעור 20% מגובה הפיצוי בצירוף מע"מ כדין.

111) הסכומים האמורים ישולמו לתובע תוך 30 יום, שאם לא כן, הם יישאו הפרשי הצמדה וריבית ממועד מתן פסק הדין ועד מועד ביצוע התשלום בפועל.

זכות ערעור כקבוע בדין.

<u>המזכירות - להודיע לצדדים ולהמציא להם את פסק הדין באמצעות דואר רשום.</u>

ניתנה היום, י"ג תמוז תש"פ, 05 יולי 2020, בהעדר הצדדים.



מוחמד חאג' יחיא, שופט